

consider electronic correspondence programs as a good way of forming language competence.

Key words: Internet, Internet-technologies, e-mail, Web page, teaching system, method, higher education.

УДК 378.147:376.352 (477)

Б. І. Шуневич

ЛАБОРАТОРІЯ КОМБІНОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Приєднання навчальних закладів України до Болонської декларації зобов'язує їх вжити низку заходів для модернізації освіти, провести інноваційні зміни технологій освітнього процесу, зокрема впроваджувати дистанційне навчання (ДН).

Перспективним напрямом у викладанні навчальних дисциплін є використання комбінованого навчання (КН), тобто поєднання в різній пропорції дистанційного з традиційним денним або заочним навчанням. Таке навчання відоме за кордоном і в Україні також як вбудоване або змішане.

У Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності приділяється велика увага впровадженню нових технологій навчання в освітній процес. З цією метою, починаючи з 2001 р. в університеті розпочалася робота над створенням електронної бібліотеки навчальних матеріалів з різних дисциплін, з 2004 р. – лабораторії дистанційного навчання, з 2008 р. – віртуального університету, а з 2009 р. – лабораторії комбінованого навчання [1].

Мета статті – описати необхідність створення лабораторії комбінованого навчання при кафедрі іноземних мов і технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, завдання основних напрямів діяльності лабораторії, а також показати перші результати її роботи впродовж останніх двох років.

Необхідність створення такої лабораторії в університеті назріла давно. З самого початку заснування кафедри іноземних мов та технічного перекладу був взятий курс на підготовку власних висококваліфікованих наукових кадрів, здатних використовувати у своїй роботі інформаційно-комунікаційні технології навчання, укладати навчальні матеріали для комп'ютерного, дистанційного і комбінованого навчання, виконувати наукові дослідження, співпрацювати із зарубіжними навчальними закладами, які розробляють і впроваджують нові технології навчання.

Роль лабораторії зросла з часу приєднання нашого університету до Європейської асоціації вищих навчальних закладів, які працюють в галузі безпеки людини, у 2009 р.

Розглянемо детальніше напрями і завдання роботи лабораторії комбінованого навчання:

1. Навчальний напрям. Перш за все лабораторія призначена для організації навчання курсантів і студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Викладачі кафедри навчають курсантів і студентів першого, другого, п'ятого курсів та ад'юнктів денної і заочної форм навчання англійської, німецької і французької мов.

Одночасно в лабораторії можна розмістити до 32 осіб. В одному приміщенні лабораторії на 16 робочих місць знаходиться електронна дошка, мультимедійний проектор і комп'ютер. Комп'ютер електронної дошки приєднаний до мережі Інтернет. У другому приміщенні розташований комп'ютерний клас з доступом до Інтернету. Всі комп'ютери знаходяться в університетській мережі і, при потребі, ними можна керувати з пульта викладача за допомогою програмного забезпечення Teacher або дати можливість кожному курсантові працювати індивідуально з комп'ютером.

Навчальні матеріали для електронної дошки і комп'ютерного класу дають можливість організувати навчання іноземним мовам з початковим, середнім та високим рівнем знання мови.

Останнім часом у розпорядженні викладачів іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності появилось багато вітчизняних і зарубіжних дистанційних курсів (ДК), посібників, компакт-дисків.

Викладачі поки що використовують у своїй роботі дистанційні курси з англійської мови, для курсантів і студентів першого, другого, п'ятого курсів та ад'юнктів, а також навчальні матеріали із англомовних ДК зарубіжних університетів.

У бібліотеці університету є зарубіжна і вітчизняна навчальна та довідкова література англійською, німецькою і французькими мовами (див. табл. 1).

Таблиця 1

Навчальна та довідкова література іноземними мовами

Вид літератури	Кількість	Наявність CD, DVD, касет
Підручники	74	13
Словники	48	1
Довідники з граматики	14	10
Посібники з лексичними вправами	7	1
Посібники з лексичними і граматичними вправами	2	-

За допомогою наявного програмного забезпечення можна охопити всі необхідні види діяльності під час проведення занять з курсантами і студентами і для самостійної роботи, а саме: аудіювання;

роботу з граматичним і лексичним матеріалами; діалогічне мовлення; читання і письмо; домашнє читання.

Можливості здійснення різних видів діяльності студентами під час вивчення іноземної мови за допомогою ДК показано у табл. 2.

Таблиця 2

Види діяльності студентів та можливості забезпечення їх у дистанційному курсі

№	Вид діяльності / Різновид діяльності	Обладнання
1.	Аудіювання	AutoPlayer, QuickTime та ін.
2.	Читання <div style="margin-left: 20px;"> </div>	Обладнання для аудіо- і відео- конференцій
3.	Письмо	Внутрішньокурсова е-пошта, е-форум, е-бесіда
4.	Говоріння <div style="margin-left: 20px;"> </div>	Обладнання для аудіо- і відео- конференцій

Як видно із табл. 2, аудіювання реалізується за допомогою програмного забезпечення „АвтоПлейер” (AutoPlayer), „КвікТайм” (QuickTime) та ін., читання і говоріння – за допомогою обладнання для аудіо- і відеоконференцій, а письмо - внутрішньокурсовою е-поштою, е-форумом і під час е-бесіди.

Ці види діяльності можна організувати для курсантів і студентів денного, заочного, дистанційного і комбінованого навчання.

Протягом 2010-2011 навчального року комбінованим навчанням було охоплено близько 100 курсантів і студентів 1-2 курсів денного і заочного навчання, а також всі п'ятикурсники денного і заочного навчання нашого університету.

2. Методичний напрям. В Україні поки що мало методичної літератури стосовно організації комп'ютеризованого, дистанційного і комбінованого навчання, тому одним із завдань створення лабораторії є розроблення: методичних посібників для викладачів, курсантів, студентів і ад'юнктів університету; дистанційних курсів з власними відеороліками та анімацією; навчальних словників для всіх спеціальностей нашого університету; двомовних розмовників, які стосуються роботи навчальних закладів в системі МНС; підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови нашого та інших університетів України.

Результатом розвитку цього напрямку діяльності лабораторії стали такі навчальні матеріали: посібник для курсантів і студентів

магістерського рівня з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту «Теоретичні основи дистанційного навчання» [2], методичні вказівки для ад'юнктів першого року навчання [3], методичне забезпечення для практичних занять [4, с. 303-304] та ін.

Перспективним, на нашу думку є створення на сервері нашого університету *бази даних навчальних об'єктів з іноземних мов* для укладання дистанційних курсів для курсантів і студентів з різним рівнем знання іноземної мови [5, с. 131-140].

Для полегшення пошуку необхідних навчальних об'єктів з іноземних мов, дані про них повинні поділятися в базі даних на такі три складові частини:

I. Дистанційний курс або його компоненти.

II. Вид навчального матеріалу.

III. Одиниці рівнів мови (синтаксичні, лексичні, морфологічні, фонемні / фонетичні).

Колектив кафедри також працює над створенням багатомовного термінологічного словника зі сфери надзвичайних ситуацій. «Українсько-англійський словник термінів зі сфери надзвичайних ситуацій» обсягом понад 5000 лексичних одиниць опублікований у 2009 р.

Передовий досвід впровадження новітніх технологій викладання іноземних мов в нашому університеті вивчають викладачі інших навчальних закладів України. Наприклад, у 2010 р. на кафедрі стажувалися два викладачі з кафедри іноземних мов Львівського державного університету внутрішніх справ.

3. Науковий напрям. У цьому напрямі діяльності ставляться такі завдання: проведення досліджень з історії та методики викладання і навчання при комп'ютерному, дистанційному і комбінованому навчанні; організація семінарів і конференцій з питань дистанційного і комбінованого навчання для викладачів іноземних мов.

На рис. 1 показано два можливі шляхи розробки навчальних матеріалів для дистанційного навчання.

У першому варіанті показано вищі навчальні заклади (ВНЗ), які проходять шлях від створення і роботи з друкованими навчальними матеріалами, як це робить, наприклад, Університет „Україна”, тобто запроваджує кореспондентське навчання чи портфельну технологію дистанційного навчання, потім збирається робити мультимедійні підручники на базі друкованих посібників, щоб у перспективі впровадити електронне ДН. Інші ВНЗ починають впровадження дистанційного навчання із використання мультимедійних підручників. Можна також розпочинати свою діяльність із використання радіо і телебачення чи комп'ютерного навчання.

На Заході вже створено фірми для того, щоб допомагати навчальним закладам організувати комбіноване навчання та забезпечити їх відповідними навчальними матеріалами.

Кореспондентське навчання	Дистанційне навчання	Електронне навчання
------------------------------	-------------------------	------------------------

Рис. 1. Шляхи розвитку навчальних матеріалів у ВНЗ

Створення ДК з різних дисциплін дає можливість використовувати їх тій частині студентів, які вже можуть навчатися дистанційно, а для інших студентів денної, заочної форми навчання і екстернату використовувати як навчальні матеріали для самостійної роботи.

Значною допомогою у запровадженні нової технології навчання для ВНЗ України є те, що вони беруть участь у різноманітних міжнародних проєктах, співпрацюють із спорідненими вітчизняними та зарубіжними навчальними закладами, які також зайняті проблемою застосування нових методів і технологій у своїх навчальних закладах.

Колектив кафедри був ініціатором створення секції «Сучасний стан і перспективи мовної підготовки майбутніх фахівців» у рамках Міжнародної науково-практичної конференції "Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи", яка відбулася в нашому університеті 5-7 жовтня 2009 р.

28-30 жовтня 2010 р. у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах».

У роботі конференції брали участь понад 200 науковців із України, США, Кореї, Німеччини, Росії, Польщі, Угорщини, Великобританії, Бельгії, Франції.

У рамках конференції був також проведений семінар для вчителів шкіл, ліцеїв, технікумів та коледжів, який стосувався питань дистанційного і комбінованого навчання іноземних мов

4. Підвищення кваліфікації кадрів. Для вивчення науково-педагогічним персоналом університету досвіду впровадження КН у ВНЗ України в лютому 2005 р. організовано щомісячний семінар на тему: „Дистанційне навчання в системі вищої освіти України”.

Проведені семінарські заняття дали можливість професорсько-викладацькому штатові ЛДУ БЖД ознайомитися з теоретичними основами дистанційного і комбінованого навчання.

3 вересня 2005 р. до участі в семінарі було запрошено представників інших навчальних закладів м. Львова, які впроваджують нові технології навчання у своїй роботі. На цьому етапі викладачі ЛДУ БЖД мали можливість обмінятися досвідом впровадження мультимедіа у навчальний процес, а також ознайомитися з місцевим досвідом впровадження дистанційного і комбінованого навчання.

3 грудня 2005 р., крім наших постійних учасників – представників навчальних закладів Львова, у приміщенні Лабораторії дистанційного навчання університету за допомогою аудіо- та відео конференцій бувають віртуально присутніми ще й науковці з інших навчальних закладів та організацій України. Викладачі університету мають можливість бути присутніми на заняттях комбінованого навчання, дистанційних заняттях, тобто адаптуватися до нової форми навчання в університеті.

Новим напрямом підготовки розробників дистанційних курсів, зокрема, забезпечення вищих навчальних закладів кваліфікованими кадрами для організації в них дистанційного навчання в ЛДУ БЖД, є введення з 2009-2010 навчального року у навчальні плани підготовки студентів старших курсів лекцій і практичних занять, під час яких вони вивчають теоретичні питання ДН [2], а також укладають дистанційні курси [4, с. 303-304].

Під час лекцій курсанти і студенти ознайомлюються з напрямками досліджень з теорії і практики дистанційного навчання в Україні, історією його розвитку на прикладі кількох країн Європи та Північної Америки, основними категоріями і поняттями дистанційного навчання, ранніми і сучасними теоріями ДН у світовій педагогіці, поколіннями і моделями організації дистанційного навчання, основними компонентами його організації; аналізують стан розвитку дистанційного навчання за кордоном; розглядають варіанти економічного аналізу ДН на прикладі вітчизняних і зарубіжних освітніх закладів; вивчають роль маркетингових досліджень у запровадженні дистанційного навчання.

Цей курс професійно зорієнтований на здобуття таких умінь: виявляти нові джерела інформації та відносити їх до певного напрямку дослідження; визначати етапи розвитку ДН залежно від економічного становища країни; правильно використовувати терміни з галузі дистанційного навчання; класифікувати покоління моделей ДН; виділяти особливості кожного періоду і покоління моделей дистанційного навчання; вміти використати закордонний досвід у вітчизняній практиці розвитку дистанційного навчання; проводити аналіз ефективності ДН з точки зору навчального закладу і студента, а також розуміти суть комбінованого навчання.

Під час практичних занять у комп'ютерній лабораторії з доступом до Інтернету студенти розробляють тести, анімаційні, відео- й аудіоматеріали, з яких укладають дистанційні курси у віртуальному навчальному середовищі Moodle для заданих тьютором предметів за участю викладачів, які запропонували свої матеріали для укладання цих курсів.

Такий вид підготовки кадрів для організації дистанційного і комбінованого навчання поряд з роботою основних вітчизняних закладів з підготовки та перепідготовки координаторів дистанційного навчання, системних адміністраторів, розробників дистанційних курсів та інших спеціалістів з дистанційного і комбінованого навчання у Києві і Харкові дає можливість швидко і ефективно впроваджувати нову форму навчання в Україні.

За своєю спеціальністю викладачі кафедри проходять підвищення кваліфікації у Львівському національному університеті імені Івана Франка, літній школі для викладачів англійської мови. З 2010 р. вони мають можливість підвищувати кваліфікацію ще й за програмою, яка проводиться за допомогою Вебінару з Вашингтона.

Співпраця з вітчизняними і міжнародними навчальними закладами та організаціями. У рамках згаданих вище чотирьох напрямів діяльності лабораторії передбачено співпрацю, а саме: залучення вітчизняних і зарубіжних викладачів, курсантів, студентів до віртуальної участі в заняттях з іноземної мови; спільне розроблення методичних посібників для викладачів, курсантів, студентів і ад'юнктів університету, а також дистанційних курсів; залучення викладачів до створення віртуальної кафедри іноземних мов; організація спільних семінарів і конференцій з питань дистанційного навчання для викладачів іноземних мов; участь у міжнародних проектах, які стосуються викладання іноземних мов та укладання словників.

Кафедра тісно співпрацює із спорідненими кафедрами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівської комерційної академії, Львівського державного університету внутрішніх справ, Вищою школою офіцерів-пожежників з міста Екс-Прованс (Франція), лабораторією комп'ютерної лінгвістики Київського

національного лінгвістичного університету та іншими навчальними закладами.

Останнім часом організовано співпрацю стосовно укладання дистанційних курсів між нашим університетом і американськими (Вейнський державний університет, м. Детройт, штат Мічиган; Міський коледж Сен Джоуз, м. Сен Джоуз, штат Каліфорнія), польським (Головна школа пожежної служби, м. Варшава) та бельгійським (університетський коледж Артевельде, м. Гент) навчальними закладами.

Одним із завдань лабораторії є створення у найближчому майбутньому *віртуальної кафедри іноземних мов* у складі віртуального університету, заснованого у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності у 2008 р. Базою для створення цієї кафедри є дистанційні курси і навчальні та методичні матеріали, укладені на кафедрі іноземних мов і технічного перекладу нашого університету та інших навчальних закладів в системі Міністерства надзвичайних ситуацій, а також інших міністерств.

Результати роботи лабораторії комбінованого навчання в чотирьох згаданих вище напрямках, а також діяльність викладачів кафедри іноземних мов та технічного перекладу [6] в цілому дають можливість в основному виконувати завдання проголошені Болонською декларацією стосовно організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Література

- 1. Лабораторія** комбінованого навчання. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://blendedlearning.at.ua/>. – Заголовок з екрана, 2011.
- 2. Шуневич Б.** Теоретичні основи дистанційного навчання : навч. посіб. / Б. Шуневич. – Л. : Вид-во ЛДУБЖД, 2009. – 200 с.
- 3. Іванів О.** Дистанційне навчання англійської мови : метод. вказівки для ад'юнктів першого року навчання Львівського державного університету безпеки життєдіяльності / О. Іванів, Б. Шуневич. – Л. : Вид-во ЛДУ БЖД, 2009. – 40 с.
- 4. Шуневич Б.** Методичне забезпечення для практичних занять з дисципліни «Теорія і практика дистанційного навчання» // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : зб. матеріалів V міжвузівської науково-технічної конференції науково-педагогічних працівників (м. Львів, 15 березня – 31 квітня 2010 року). – Л. : Вид. відділ Інституту підприємництва і прогресивних технологій, 2010. – С. 303 – 304.
- 5. Шуневич Б.** Проект побудови ієрархії навчальних об'єктів з іноземних мов для університетської бази даних // Проблеми розвитку інформаційного суспільства : матеріали Міжнародного форуму (Львів, 7 – 9 жовтня 2009 р.) / VI Міжнародна науково-практична конференція «INFORMATIO-2009: Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ»; XIII Міжнародна науково-практична конференція УкрІНТЕІ «Побудова інформаційного суспільства: ресурси і

технології». – К. : УкрІНТЕІ, 2009. – С. 131 – 140. **6. Електронні журнали семінарів кафедри іноземних мов та технічного перекладу.** – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://ejournal.at.ua/intro.html>. – Заголовок з екрана, 2011.

Шуневич Б. І. Лабораторія комбінованого навчання іноземних мов: основні завдання і напрями діяльності

У статті описано необхідність створення лабораторії комбінованого навчання при кафедрі іноземних мов і технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, завдання основних напрямів діяльності лабораторії, а також показано перші результати її роботи впродовж останніх двох років.

Ключові слова: лабораторія комбінованого навчання, дистанційний курс.

Шуневич Б. И. Лаборатория комбинированного обучения иностранным языкам: основные задания и направления деятельности

В статье описано необходимость создания лаборатории комбинированного обучения при кафедре иностранных языков и технического перевода Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности, задачи основных направлений деятельности лаборатории, а также показано первые результаты ее работы на протяжении последних двух лет.

Ключевые слова: лаборатория комбинированного обучения, дистанционный курс.

Shunevych B. Laboratory of foreign language blended learning: main tasks and trends of its activity

The article deals with necessity of creating the laboratory of blended learning at the Department of Foreign Languages and Technical Translation, Lviv State University of Life Safety, tasks of the main trends of the laboratory activity, as well as the first results of its work during the last two years is presented.

Key words: blended learning laboratory, distance course.